

ARTIȘTI STATORNICIȚI LA TÎRGU-JIU

Dr. ION MOCIOI

1. MIȘU POPP (1827—1892)

Dintre fruntașii picturii secolului trecut, Mișu Popp și-a legat viața și opera de istoria artelor plastice în Gorj. Născut la 19 martie 1827 în Brașov, era al optulea din cei nouă fii — Nicolae, Maria, Catinca, Elena Constantin, Paraschiva, Eufrosina, Mihail, Ioan — al lui Ioan Popp Moldovan de Galați.

Tatăl artistului, poreclit Ioniță Zugravu sau Ion Popovici Zugrav, de obârșie din Galații Făgărașului, s-a născut la 1774, a trăit la Brașov din 1818, unde era pictor, poleitor și sculptor și a decedat la 95 ani, în 21 mai 1869, în același oraș. De la tatăl său Mișu Popp a moștenit talentul și dragostea pentru pictură.

Mama pictorului, Elena Ivan, născută tot în Galații Făgărașului, la 1783, fiind mai tânără cu nouă ani decât soțul, s-a stins din viață înaintea lui, la 25 decembrie 1867, în casa cu nr. 1443 din „Ulița Mare” a Brașovului.

Mișu Popp, după o copilărie petrecută sub influența artistică din familie, a fost înscris în 1842, pentru trei ani, ca elev la Școala Militară de Grăniceri din Tîrgu-Secuiesc. Cariera ostășească nu i-a suris și s-a întors pentru totdeauna la universul artei. Dovedind de mic copil un talent deosebit pentru pictură, părinții săi l-au trimis în cele din urmă la studii de specialitate în Austria. În 1845, la 18 ani, a ajuns cursant al Academiei de Arte Frumoase din Viena, în clasa profesorului de pictură Gselhofer. După doi ani de învățătură a întrerupt studiile, chemat acasă de părinții îngrijorați de iminența evenimentelor de la 1848.

Întors în țară, l-a întâlnit pe renumitul pictor Constantin Lecca (1810—1887) și a lucrat împreună cu acesta tîmpla bisericii din Scheii Brașovului.

Revoluția de la 1848 l-a readus pe Mișu Popp sub haina ostășiei pentru puțin timp, pînă în primăvara anului 1849,

cînd, la ocuparea Braşovului de către insurgenţi, a luat drumul peste munţi şi a ajuns la Cîmpina, apoi la Ploieşti şi, în scurt timp, la Bucureşti.

În Capitală, Mişu Popp l-a regăsit pe Lecca şi i-a cunoscut pe elevii acestuia, între care Th. Aman şi Gh. Tătărescu. Aici şi-a început cariera artistică, în 1850, pictînd, împreună cu C. Lecca, stema ţării pe noile steaguri ale oştirii române, cît şi portrete ale bucureştenilor, în atelierul pictorului prieten. A continuat din 1852 să lucreze cu Lecca — lor alăturîndu-se şi pictorul Barbu Stănescu din Cîmpulung-Muscel —, unele picturi murale în vestitele monumente de artă Curtea Veche, Capela din Belu şi altele, care l-au reţinut în Bucureşti aproximativ trei ani şi i-au creat o frumoasă reputaţie de artist.

Cu un asemenea renume, Mişu Popp a fost chemat în anul 1855 la Tîrgu-Jiu să picteze Biserica domnească. A rămas în oraşul Gorjului cinci ani impliniţi, timp în care a pictat şi Biserica din Gîrbovu. Numai chemarea părinţilor îmbătrîniţi l-a putut readuce la Braşov, unde avea să trăiască apreciat de contemporanii săi şi să se stingă din viaţă, la 6 martie 1892.

Epoca de deplină realizare artistică a început la Tîrgu-Jiu, în acest scurt răstimp dintre 1855 şi 1860. În oraşul de sub pleoapa Paringului, impresionat de deschiderea spre nou a celor cultivaţi, de frumuseţea împrejurimilor submontane, de legăturile permanente cu comerţanţii braşoveni, Mişu Popp şi-a format prieteni apropiaţi, pe care i-a pictat în tablouri celebre.

Un comerciant gorjean, Matei Zănescu, de loc din Bibeşti stabilit în Braşovul lui Mişu Popp, s-a împrietenit cu pictorul. Artistul l-a portretizat la vîrsta de 70 ani. I-a portretizat de asemenea soţia, Păuna Zănescu şi fii Andrei, Gheorghe, Iorgu, Eliza şi Elena. Andrei Zănescu, devenit comerciant ca şi tatăl său, la Braşov, s-a căsătorit cu Maria, nepoata pictorului, fiica fratelui său N.I. Popp, întărind prin rudenie prietenia cu familia gorjeană. Astfel, pictorului i-au pozat şi membrii familiei juniorului Andrei, Maria — soţia, Zoe, Dumitrana şi Dumitru — copiii lor.

Mişu Popp a realizat la Tîrgu-Jiu şi portretele altor gorjeni, ale lui Gheorghe Stolojan, Gheorghe Constantinescu, I.Z. Broşteanu şi soţiei sale Maria, ale comerciantului braşo-

vean de origine gorjeană Gheorghe Bozianu și soției sale Elena.

Cît a stat la Tîrgu-Jiu, pictorul Mișu Popp a fost fericit în apropierea inspiratoarei sale. Eliza Zănescu, fiica bătrînului comerciant gorjean stabilit la Brașov. Artistul a iubit-o într-atît încît, după căsătoria ei în familia Popovici, s-a hotărît să nu se mai căsătorească, dar i-a immortalizat chipul într-un neobișnuit tablou.

Lui Mișu Popp i-a pozat, tot la Tîrgu-Jiu, și domnitorul Barbu Știrbei, fiul acestui oraș.

O parte din aceste lucrări, păstrate la Tîrgu-Jiu de Sevestia Vasilescu, Lila Brădiceni, Sofia Sterescu și Viorica Horezeanu, au intrat în patrimoniul muzeului gorjean de artă plastică. După cum se cunoaște, alte lucrări de Mișu Popp se află în colecții din București, Brașov, Ploiești, Pitești, Alba Iulia, Reșița, Cîmpulung și Orăștie.

Din colecția de la Tîrgu-Jiu reținem, ca autentice valori : „Autoportret” (50×45), „Autoportret la 18 ani” (17×11 cm), „Mama artistului” (96×73), „Barbu Știrbei” (101×75), „Andrei Mureșanu” (40×30), „Gh. Constantinescu” (52×40), „Gh. Stolojan (33×26), „Păuna Zănescu” (52×40), „Eliza Zănescu” (52×40), „Elena Zănescu” (52×40), „Dumitrana Zănescu” (33×26), „I.Z. Broșteanu” (102×74), „Maria I.Z. Broșteanu (102×74), „Tinără cu trandafiri” (68×55), „Portret de femeie” (30×25), „Frumusețe blondă” (32×26), „Portret de copil” (23×18 cm).

Atît pictura murală cît și portretistica lui Mișu Popp au o valoare artistică incontestabilă. La Tîrgu-Jiu artistul s-a întrecut pe sine în pictura votivă, realizînd în stil neobizantin, în exteriorul catedralei, chipurile figurilor ilustre ale științelor antice, dînd totodată filozofilor o atenție particulară. Portretele în stil neorenascentist, pictate sub influența artei apusene din muzeele vieneze, aduc un suflu nou în începuturile laice ale picturii românești de la mijlocul secolului trecut. Desigur, așa cum s-a spus, „ceea ce îi conferă un loc de seamă în istoria picturii românești este portretul” (Ion Frunzetti). Subliniem că anii de apogeu ai portretisticii lui Mișu Popp sînt cei pe care i-a petrecut în Gorj, în perioada 1855—1860, la vîrsta puterii creatoare dintre 28 și 33 ani. Muzeul de artă din Tîrgu-Jiu îi aduce un omagiu prin cele două săli ce i le dedică în primele încăperi ale expoziției de bază.